

DOCUMENTE PRIVITOARE LA COMUNITATEA ARMEANĂ DIN IAȘI (III)

Zamfira PUNGĂ

În două din numerele anterioare ale Buletinului „Ioan Neculce” am început prezentarea în rezumat a unor documente românești aflate în patrimoniul Muzeului de Istorie a Moldovei din Iași¹. Documentele oferă informații privitoare la comunitatea armeană din Iași concentrată în număr mare într-o importantă zonă comercială a Iașilor secolelor XVII-XIX, cunoscută ca și zona Armenimii (Podul vechi, mahalaua bisericii Bărboi, Cizmărie, Chervăsărie, bisericile armenesti). Din cele 382 am reușit să publicăm rezumatul a 234 dintre ele. Probleme legate de organizarea internă a muzeului (una dintre ele fiind cea de predare-preluare de gestiuni) nu ne-au permis păstrarea unei continuități a editării lor, astfel încât în paginile acestui număr vor fi prezente rezumatele a 47 dintre ele (nr. inv. 10 500-10 547).

În prima parte am făcut o prezentare generală a colecției. Documentele din acest număr sunt datate în secolele XVII-XIX, cel mai vechi fiind din 4 ianuarie 1665 (7174), (nr. inv. 10 502). În ce privește categoriile în care pot fi clasate, documentele sunt, în majoritatea lor, zapise, acte hotarnice sau cărți de judecată. Regăsim și în această nouă serie de documente nume de negustori armeni (Bogdan, armeanul, Hagi Lohan, Hagi Iosif, Vartan armeanul, jupânul Ariton, Luca staroste de armeni) sau numele unor administratori ai averii bisericii armenesti, precum Daniel Danielovici, dar și mari boieri, precum Mihalache Sturza, cu interese economice în această zonă a Iașilor.

În colecția Muzeului de Istorie, sub nr. inv. 10 547, se află o listă a documentelor preluate de Gheorghe Ghibănescu de la biserica armenescă din Iași, cu intenția de a le publica. Această listă, datată la 16 septembrie 1922, are 14 pagini și cuprinde o enumerare a documentelor sau scurte rezumate. Parte din ele nu se regăsesc între piesele inventariate în registrul Muzeului, de la nr. inv. 10 165 până la 10 547².

Nr. inv. 10 500

1804 martie 27 – Spătăreasa Sultana Milo face plângere către domnitor pentru a se anula o vânzare făcută de răposatul ei soț, Matei Milo, fără știrea ei. Dughenele vândute se aflau pe Podul Vechi, în Iași și fuseseră primite ca zestre de către spătăreasă. Ea dorea să lase dughenele urmașilor săi.

Original (15,5 x 21,5 cm), hârtie filigran, cerneală neagră.

¹ Zamfira Pungă, *Documente privitoare la Comunitatea Armeană din Iași (sec. XVII-XVIII)*, în „Ioan Neculce”. Buletinul Muzeului de Istorie a Moldovei (Serie nouă), VIII-IX, 2002-2003, p. 255-278; partea a doua în *ibidem*, X-XII, 2004-2006, p. 183-200.

² Original, 8 foi (21,5 x 34 cm). hârtie, cerneală neagră.

Nr. inv. 10 501

<18>96 – Document în limbă greacă.

Original (18 x 24 cm), hârtie filigran, cerneală neagră.

Nr. inv. 10 502

1665 (7174), ianuarie 4 – Vornicii de poartă dau știre că au fost numiți de vodă să hotărânicească un loc de casă a socrului lui Ionașco cizmarul, care a fost amanetat pentru 12 lei unei femei, Marula. Socrul lui Ionașco cizmarul a murit. Locul a fost împărțit între urmași.

Original (20,5 x 30,7 cm.), hârtie filigran, pecete inelară în tuș negru și mai multe semnături – cerneală neagră (rupt în mai multe locuri).

Nr. inv. 10 503

1804 – Document în limba armeană, probabil o chitanță a unei tranzacții.

Original (14 x 19,2 cm.), hârtie filigran.

Nr. inv. 10 504

1731 (7234) iunie 15, Iași – Zamfira (*Zanhira*) soția răposatului Iani fost staroste de negustori, vinde împreună cu fii săi, Costantin și Ioniță, o casă cu pivniță de piatră și toată ograda, din Iași, pe Podul vechi, lui Mani Hagiul cu 190 lei bani de argint.

Original (21 x 33,6 cm) semnături armenesti și românești, două amprente digitale în tuș (a Zanhirei și Ioniță); pe a doua pagină (ruptă jumătate), două peceti inelare în tuș ale martorilor și alte semnături, hârtie filigran.

Nr. inv. 10 505

1884 octombrie 19 - octombrie 27 – Document prin care Daniel Danielovici garanta cu propriile sale case aflate pe ulița Podului Vechi, în Iași, Despărțitura II, nr. 80, 81, „rândul întâi”, în valoare de 600 de galbeni, pentru orice pagubă ar fi adus Bisericii armenesti din Iași în administrarea bunurilor și banilor acestei biserici.

Original, (21 x 35 cm). Pe prima pagină un timbru tipărit în valoare „de la 900 la 1000 lei” și al doilea ștanțat cu stema României. Ambele au Ø de 3,2 cm. Ștampila Tribunalului Ø 3,7 cm. 3 cm stema României. Pe a doua și a treia pagină urmează autentificarea documentului de către Tribunalul Iași, Secția III, cu ștampile în tuș de culoare albastră; „Tribunalul Iassy, Secția III, România”. Prima pagină cerneală neagră, paginile doi și trei cerneală violet.

Nr. inv. 10 506

1753 (7261) iunie 25 – Naltă femeia lui Hagi Iosif armean din Smil, fratele lui Aspu și nepotul său Cazar, vând lui Hagi Lohan un loc de casă „sterpu”, în Iași, pe Podul Vechi. Deoarece Naltă, fusese datoare cu o sumă de bani celor doi, judecata Divanului Domnesc a

hotărât să le dea locul în schimbul datoriei. Scrie Simion Cheșco uricar care este și martor. Iscălituri armenesti și patru amprente digitale. Semnează Iordachi Canta vel logofăt.

Original (22 x 33,5cm.), hârtie filigran, cerneală neagră. Pe a 4-a pagină există o însemnare: „zapisul locului de pe Podul Vechi vândut lui Hagi Lohan”.

Nr. inv. 10 507

1808 august 27 – Chitanță datată 27 august.

Original (19,1 x 23 cm), hârtie filigran.

Nr. inv. 10 508

Însemnare de la 1785.

Original, (17,6 x 12 cm)

Nr. inv. 10 509

1803 martie 29 – Copie după anaforaua dată de vodă și veliții boieri în pricina dintre Sultana Milo și episcopii bisericii armenesti din Iași, pentru dugheana vândută la sultan-mezat de către răposatul Matei Milo. Deoarece Sultana Milo nu s-a prezentat la nici unul din termenii hotărâți și nu și-a trimis nici vechil, s-a considerat că vânzarea către biserica armenescă a fost dreaptă. Biserica rămâne proprietara dughenei.

Original (19,5 x 28,5 cm), hârtie filigran

Nr. inv. 10 510

1765 iunie 20 și iunie 30 – Divanul Domnesc judecă o pricină pentru o dugheană de piatră, din Iași, pe Ulița Armenescă, în Târgul de Jos. Dugheana fusese cumpărată de Mihalache Sturza, în anul 1763 (7271) martie 29 de la Simeon Crâmlău, vechilul Varticăi armeanca, fata Melinicăi și rămăsese moștenire lui Coste Tzigara, ginerele lui Mihalache Sturza, vornic. Divanul hotărăște că armenii care fac plângere la domn nu au dreptate și Coste Tzigara își va stăpâni pivnița cu locul „cât ține casa”, fără să fie supărat de cineva. Semnături: „Ion” și alte două indescifrabile. „Însemnare pe cea de-a 4-a pagină”. „Tot pentru pivnița de piatră din Cizmărie”. Documentul este întărit cu pecetea inelară a domnitorului Grigore Alexandru Ghica, la data de 30 iunie 1765.

Original (22,5 x 33 cm), hârtie filigran. Pe prima pagină este sigiliul domnesc inelar octogonal, în tuș roșu a domnitorului Grigorie Alexandru Ghica (1,7 x 1,9h cm). În mijloc stema Moldovei, cap de bour coroană închisă, dedesubt: 1764 primul an de domnie în Moldova.

Nr. inv. 10 511

1806, august 15 – Sinet prin care se adeverește vânzarea unei crâșme de pe moșia Mereșteni lui Petros. Semnătura vânzătorului.

Original (15 x 10,5 cm.), hârtie filigran, cerneală neagră. Pe a IV-a pagină rezumat în armeneste.

Nr. inv. 10 512

<18>96 **octombrie 6** – Izvod de cheltuieli, în limba greacă.

Original (12 x 36,2 cm), hârtie filigran, cerneală neagră, pecete inelară în ceară neagră parțial ruptă.

Nr. inv. 10 513

1818 mai 10 – Ilinca, soția lui Vasile potcovarul din Iași, dă de zestre fiicei sale, Ruxandra, o căsuță veche în Iași, pe locul bisericii armenesti, în mahalaua Bărboiului. Fata, care se căsătorise în Botoșani, cu voia părinților, urma să se ocupe de cele cuvenite după moartea mamei sale. Semnăturile martorilor.

Original (21,5 x 35 cm), hârtie filigran.

Nr. inv. 10 514

1797 iunie 17 – Chitanță pentru o tranzacție.

Original (15,5 x 10,3 cm), hârtie filigran.

Nr. inv. 10 515

1764-1752 (7260) mai 11 – Sandu Sturza logofăt și Enache stolnicul poruncesc vornicilor să judece pricina între egumenul Deonisie, al mănăstirii Bărboi și armeanul Vartan. Ultimul își făcuse casă lângă locul bisericii Bărboi. Semnează trei vornici de poartă (una din semnături este a lui Neculai Tiron).

Original (20,5 x 28,5 cm), hârtie filigran. Pecete inelară a lui Neculai Tiron (Ø 1,5 cm). Pecetea Porții domnești în tuș negru (Ø 3 cm). Însemnare probabil târzie „ Despre locul de lângă Bărboi”.

Nr. inv. 10 516

1756 (7265) septembrie 3 – Mărturie hotarnică. Din porunca lui Matei Ghica voievod, vel logofătul Radu Racoviță trimite vornicii de poartă spre a rezolva o pricină pentru un loc de casă aflat în Iași, între Podul Vechi și Ulița Armenească. Între membrii familiei care aveau în proprietate acest loc se iscă neînțelegeri. Scrie Simion Cheșcu.

Original (20,3 x 31,5 cm), hârtie filigran, cerneală neagră. Două semnături și pecetea Porții gospod în tuș negru Ø 3 cm.

Nr. inv. 10 517

1763 (7271) martie 29, Iași – Simeon Crâmlău armean, vechilul Varticăi armeanca, fata Milincăi, vinde lui Mihalache Sturza vel vornic o pivniță de piatră, pe Ulița armenească, în Târgul de jos, din Iași. Vânzarea s-a făcut cu 1000 lei.

Original (21,3 x 32 cm), hârtie filigran. Semnături armenesti ale martorilor.

Nr. inv. 10 518

1820 septembrie 1 – Zapis întocmit între Leiba, negustor evreu și jupânul Ariton, epitrop al bisericii armenesti din Iași, pentru o dugheană din Iași luată de primul cu bezmen de 200 de lei dați în două rate.

Original (15,5 x 21,2 cm), două semnături. Pe a IV-a pagină o însemnare armenescă.

Nr. inv. 10 519

1784 august 20 – Horopsima soția răposatului Luca, staroste de armeni și cu Ariton și Ștefan, fratele și fiul lui Luca, vând Sfinției sale părintelui Kir Corie, vechilul Patriarhiei Ierusalimului, o dugheană pe care o aveau în Ulița Băibărăcăriei, în Iași. Dugheana se vinde pentru că Luca avusese o datorie de 80 de lei către Patriarhie pe care n-o plătise. Moștenitorii vând dugheana și locul cu 205 lei, restituie datoria și primesc restul de bani, dând în schimb și toate zapisele vechi ale casei. Dugheana fusese cumpărată de Luca. Scrie Ion Popa, diacon la Divan.

Original (19 x 28,59 cm), hârtie filigran. Semnături armenesti și amprente digitale ale martorilor.

Nr. inv. 10 520

1806 – Zapisul dat lui Hurmuzaki Atanasă din târgul Huși către Petre fiul lui Hați Kați pentru moșia Scorțești din valea Lăpușnei, ținutul Orhei, pe care o avusese cumpărată pe patru ani, cu bezmen, de la Safta Bogdan spătăreasa, cu trei sute de lei. Cumpărătorul se obliga a construi o moară și un iaz și să administreze bine satul, pentru a nu se risipi și a construi o moară și un iaz. După patru ani satul urma să revină Saftei Bogdan, cu tot cu iaz și cu moară.

Original (23,3 x 34 cm), hârtie filigran. Semnează Hurmuzaki Atanasiu.

Nr. inv. 10 521

1753 (7261) august 14 – Axintie ficiorul lui Hagi Parfene împreună cu cumnata sa, Maria, femeia fratelui său cel mare, Hagecu, hotărâsc ca, în urma morții părinților, să vândă ce le rămăsese de la ei, pentru a plăti datoriile care rămăseseră de pe urma lor și să-i și îngroape. Moștenirea consta într-o dugheană din Chervăsărie cu loc cu tot „ce esti între dugheana lui Axintie Turture și între dugheana bisericii” și un pogon de vie la Șorogari care au fost vândute la mezat. Ele sunt cumpărate de Hagi Ovanesu, feciorul Cârștii, cu 160 lei. Cu banii s-au plătit datoriile pe care le avuseseră foștii proprietari. Deci, cele cumpărate rămâneau „dreaptă moșie” și nepoților și strănepoților lui Hagi Ovanes. Scrie Simeon Cheșco. Martori la vânzare au fost preoți și negustori.

Original (19,3 x 30,3 cm) hârtie filigran. Șase semnături armenesti. 2 amprente digitale.

Nr. inv. 10 522

1782 aprilie 25 - 1782 mai 9 – Chiriac aprodul se plânge Domnitorului pentru neplata unei slujbe pe care a făcut-o lui Carabet armeanul, căruia i-a adus de la Focșani lucrurile unui unchi al său, ce decedase, Popa Calas armeanul din Focșani. Pentru că nu mai avea alt

nepot, Chiriac își lasă lucrurile în grija epitropilor bisericii armenesti și de acolo Carabet le luase fără a plăti „ciubotele” aprodului. Domnul hotărăște a se plăti cele datorate lui Chiriac aprodul.

Original (14 x 19,39 cm), hârtie filigran. Semnătură indescifrabilă.

Nr. inv. 10 523

17 (72?) ilizibil septembrie 18 – Sarhatona femeia lui Gligorii, împreună cu fiul său Norăș și cu femeia acestuia, Rufe și cu fiica ei Maria, vând lui Necula bărbierul și femeia acestuia, Catrina, a lor dreaptă ocină, o dugheană, ce se află în Ulița Chirvășăriei, în fața bisericii armenesti, în târgul Iași, pentru 50 de lei. Oricine va încerca să strice vânzarea va trebui să plătească 20 de lei. Martori: Sandu negustor, Gheorghită negustor, Vasili, Dumitrașco abagerul, Tănasi negustor, Iacob preotul armean, Alexa băibărăcar, Mane fiul lui Egoșe, Sava diacon, Avram băibărăcar, Baba meșter. Scrie Alexandru fiul lui Pop Dumitrașco. Pe a patra pagină există și o însemnare în limba română „Document nevalabil”.

Original (26,7 x 38 cm), hârtie filigran; 4 amprente digitale și o însemnare în armeneste. Document rupt, pentru că a fost anulat.

Nr. inv. 10 524

1757 (7265) mai 4, Iași – Cârste Toros împreună cu fiul său, Hagi Ovanes, vând lui Sandu Turture armean, băibărăcar din Iași, și fiilor săi, Sava și Axintie, o dugheană cu tot cu locul ei în Băibărăcărie. Dugheana se află „între dugheana lui Axintie Turture și între dugheana bisericii armenesti și cu casă din dosu îngrăditu”. Ea fusese cumpărată de la Axintie feciorul lui Hagi Parfenie și de la cumnată-sa Maria, femeia fratelui său mai mare, Hagicu. Împreună cu casa Cârste le mai vinde „triisprezece coți de locu în latu și totu acole în ograda dugheanei, în fundu, care locu să hotărăște de o parte cu locul bisericii armenesti și di o parte cu locul lui Ladicu arman.” Locul este hotărnicit cu pietre. Acest loc fusese cumpărat de la Safta, femeia lui Ioniță și feciorii ei. Toată vânzarea s-a făcut cu 160 lei. Plata se face deplin și noilor proprietari le-au fost date zapisele vechi. Scrie Simeon Cheșco uricariul și este și martor.

Original (26 x 37,6 cm), hârtie filigran. Semnături armenesti ale martorilor.

Nr. inv. 10 525

7261 mai 29 –Mărturie hotarnică. Iordache Bălăsachi vel agă orânduiește vornici de poartă ca să evalueze mai multe proprietăți pe care le are Cărăcaș armeanul și fratele său Hagi Hăzbeiu, și anume: 1) un loc de casă și de dugheană ce se află pe Podul Vechi, între locul lui Hagi Mane armeanul și locul lui Hagi Lohan; negustorii chemați au evaluat locul la 250 de lei; 2) o dugheană cu loc pe podul Băibărăcarilor în valoare de 150 de lei; 3) o vie cu livadă la Miroslava care valora 40 lei. Mărturia a fost dată lui Asap Arepul armean. Semnăturile lui: Gavril Pilat vornic de gloată, Ștefan Popăscul vornic de poartă, Tănas(e) Meleghi, vornic de gloată.

Original (22,5 x 33,59 cm) hârtie filigran. Pecetea Porții domnești, în tuș negru (3 cm Ø).

Nr. inv. 10 526

1746 (7254) Iași –Mărturie hotarnică pentru un loc de casă care a fost a lui Postolachi țigan potcovar, din Iași. El a vândut din acest loc „cinci stânjini și o palmă în lat și șapte stânjini în lung lui Bogdan armeanul”. Iar locul rămas „di la deal” l-a dat ginerelui său, Sandu țigan potcovar, soțul Profirii. Pentru că s-a iscat ceartă între Sandu și Bogdan armeanul s-a măsurat locul după zăpisiul de vânzare și „s-au stâlpit cu o piatră la uliță și o piatră la chiotoarea streșinii casii și altă piatră din dos”.

Original (21,3 x 33,7 cm), hârtie filigran. Semnătura lui Simeon Cheșcul.

Nr. inv. 10 527

1768 mai 24 – Iacob Botezatul feciorul lui Bogdan armeanul, împreună cu cumnatul său Arotin, rob armean, soțul Marandei, sora lui Iacob și cu Mitco armean, văr primar cu Catrina și Maranda hotărăsc ca, după moartea celor două, să dea bisericii armenesti un loc de casă la Ulița Bărboiului, în Iași. Locul fusese cumpărat de Catrina și Maranda cu 22 de lei de la Grigoraș Moarte, cu zăpis din anul 1757 (7265), februarie 5. Catrina s-a măritat și a plecat din țară. Moare în străinătate. Maranda s-a căsătorit cu Arotin și împreună cu acesta au construit pe acel loc o casă pe care au cheltuit 40 de lei. Apoi, a murit și Maranda. Și atunci, cei trei moștenitori hotărăsc ca: Iacob Botezatul să-i dea lui Arotin 20 de lei, jumătate din prețul casei și toate lucrurile care aparținuseră Marandei, iar pe jumătate de lemn și tot locul casei s-a dat danie bisericii armenesti cu hramul „Sf. Grigorie”, pentru pomenirea tuturor neamurilor. Biserica avea „să facă grije pentru morții care sunt îngropați în cimitirul bisericii, și să le dea și un sărindar acelor morți”. Iacob Botezatul a primit câte 10 lei din banii bisericii, iar casele și locul lor au rămas ale bisericii. S-a făcut zăpis și au iscălit martorii: Grigorie și Ovanes, frații lui Mitco. Scrie Toader Săcară.

Original (22 x 32 cm), hârtie filigran. Semnături armenesti.

Nr. inv. 10 528

1741 (7249) aprilie –Mihalache, feciorul lui Gligoraș Lupi, dă zăpis lui Mani Smileanului pentru o dugheană, cu loc cu tot, pe care o avea de la mama sa Irina, fata lui Ionașco Șchiopul. Vornicii de poartă fixaseră hotarele dughenii astfel: „din față despre pod, parte din sus, pe despre dugheana lui Eni Chior, erau 3 pași, două palme, 3 degite; iar pe din sus în lungul hotarului, pe despre dugheana lui Ene Chiori, s-au vinit în parte 14 pași”. Moșia a fost hotărnicită cu pietre de hotar. Mihalache îi dădea dugheana în schimbul unei datorii de 63 lei pe care nu i-a putut-o plăti. Nici unul din membrii familiei nu a vrut să răscumpere dugheana, deci ea rămânea dreaptă ocină și moșie lui Mani Smileanului. Martori: Toader Stârce vornic de poartă, Alexandru Pârvu, Ioniță staroste de cizmari, Anton cizmar, Sandul papugiul, fost bulibașă, Toader Păsat, Sanda mătușa lui Mihalache, Ivan unchiul lui Mihalache.

Original (22 x-32,5 cm), hârtie filigran, cerneală neagră. Semnături și 7 amprente digitale. Pe a IV-a pagină însemnări armenesti și una în românește.

Nr. inv. 10 529

1708 (7216) iulie 9, Iași – Se judecă în fața lui Mihail Racoviță voievod Varvara, femeia lui Apostol cizmarul, feciorul lui Ionașco Șchiopul cizmarul și Gligorașco feciorul lui Ilie cizmarul, nepotul lui Ionașco Șchiopul pentru o bucată de loc din Cizmărie.

Original (21 x 30,5 cm), hârtie filigran. Pecete domnească în tuș roșu, Ø 4,6 cm. În câmp sigilar-cap de bour cu stea între coarne, deasupra coroană flancată de cifrele „1703”.

Nr. inv. 10 530

1704 (7217) mai 30 – Carte de judecată a domnitorului Mihai Racoviță pentru o pricină ce s-a judecat în fața Divanului între cizmarul Ilie din Iași și mama sa vitregă, Sanda, soția lui Șchiopul, tatăl lui Ilie cizmar, pentru niște case din Cizmărie și locul lor. Sanda arată un document prin care soțul ar fi lăsat casa ei și feciorilor pe care i-a avut cu ea. Ilie susține că aceste case n-ar fi fost ale tatălui său ci ale mamei sale, Gulița. Gulița fusese moștenitoarea unui loc în Târgul Făinii. După vinderea locului a primit o parte din bani, 15 lei. Cu 40 de lei a cumpărat acest loc din Cizmărie. Deci, se hotărăște ca lui Ilie cizmarul să-i fie date casele din Cizmărie. Semnătura lui Ion Buhuș biv logofăt la Divan.

Original (22,5 x 33,7 cm), hârtie filigran, restaurat. Pecete domnească în tuș roșu, Ø 4,6 cm. (în câmp sigilar cap de bour cu stea între coarne, deasupra coroană flancată de „1703”) și o pecete inelară în tuș negru Ø 3 cm, pe a treia pagină.

Nr. inv 10 531

1708 (7216) iunie 28, Iași – Mihai Racoviță judecă pricina dintre Varvara, femeia lui Apostol, feciorul lui Ionașco Șchiopul cizmar, și cumnatul său, Ilie cizmar, pentru o dugheană din Iași, din Cizmărie. Dugheana este făcută, după spusele Varvarei, de ea și de bărbatul ei, lângă „peretele lui socru-său Ionașco”, pe un loc pe care li-l dăduse socru-său, iar el îl cumpărase cu bani de la prima sa nevastă care nu era și mama lui Ilie. Bani fuseseră obținuți de pe vânzarea altui loc de casă. Domnul trimite vornici de poartă și hotărăște ca „acei trii păreți de dugheană sântu făcuți de Apostol și a fimeii lui Vărvarăi, să de Varvara loc aiurilea să-și facă Ilii cas(ă), însă trii părți să cheltuiască Ilii, iar o parte să cheltuiască Varvara și s(ă) lipască Ilie acee trii păreți și să acoperi și s(ă) facă hornu și cuptor precum au făcut ei în dugheană; sau să-i întoarcă cheltuiala făcutului aceliu dugheni și să-și ție Ilie dugheana și aceasta parte să nu să mai pârască”.

Original (21,3 x 31 cm), hârtie filigran. Pecete domnească în tuș roșu, Ø 4,6 cm.

Nr. inv. 10 532

Carte de judecată pentru un loc de lângă Bărboi (nedată) – Copie după cartea de judecată ce arată că s-au judecat breasla armenilor cu sfinția sa părintele Nicodim, egumenul mănăstirii Golia, vechil din partea egumenului mănăstirii Bărboi, pentru un loc de casă de pe Ulița Podului Vechi, revendicat de ambele biserici. Pe acest loc breasla armenilor vrea să construiască o casă și pentru că locul fusese al bisericii Bărboi, egumenul nu le permite. Armenii se prezintă la Divan cu zăpis vechi de 39 de ani, semnat de vornici de Poartă, de Simion Cheșcu, un Tănase uricar. Potrivit zăpisului locul și casele vechi ar fi fost

proprietatea unor armeni. Divanul dă dreptate breslei armenesti. Copie semnată de Lupu Balș vel logofăt.

Copie a unei cărți de judecată (22 x 35 cm), hârtie filigran.

Nr. inv. 10 533

1804 iulie 29, nr. inv. 10 533 – Alexandru Cărăcaș ceauș încredințează zapis la mâna epitropilor bisericii armenesti din Iași, reprezentați prin Hagi Ovanis, în care se prevedea că potrivit înțelegerii dintre ei, Alexandru ceauș lua 31 de palme gospod în lat, „iar lungul cât va fi locul bisericii armenesti”. Locul se află pe Ulița Podului Vechi, lângă Cășăpia Mare. Noul proprietar urma să plătească pe un an bezmen de 120 de lei și să-și facă binale și dugheni pentru alișveriș. Învoiala se face pe toată perioada cât trăia Alexandru Cărăcaș ceauș, a nepoților și strănepoților lui. În cazul în care binalele se vor risipi, biserica nu își va lua locul înapoi, ci tot Cărăcaș și urmașii săi să poată construi. Dacă nu vor putea plăti bezmenul, atunci biserica va scoate la vânzare binalele și va recupera banii datorăți.

Original (24,3 x 35 cm), hârtie filigran.

Nr. inv. 10 534

1775-1776 (7286) – Simion, fiul lui Manea, vinde un loc cu dugheană, pe care-l avea de la tatăl său, care la rândul său îl cumpărase de la Mihalache, fiul lui Grigoraș Lachi. Locul este între dughenile lui Înăchiotă și între dugheana lui Vărtan, sân lui Iordan armean, fiul lui Bogdan armean. Vânzarea se face cu 130 lei. Se dau zapisele vechi ale lui Mihălachi fiul lui Gligoraș Lachi. Martori: Neculai mindirigiu, Sandu Turturi, Gligoraș, Andrii Togan, Nastasă fiul lui Gligoraș Lachi. A scris Ioniță după spusele lui Simeon Smilean care este și martor.

Original (22 x 34 cm) hârtie filigran. Semnături armenesti și 7 amprente digitale.

Nr. inv. 10 535

1843 octombrie 21 – Document prin care se comunică lui Iacovachi Buicliu, vechil al Eforiei comunității armenesti, că documentele originale cerute nu pot fi trimise. Nu sunt alte precizări legate de aceste acte ce trebuiau trimise.

Original (17,4 x 20,5 cm), hârtie filigran.

Nr. inv. 10 536

1799 septembrie 12 – Poruncă de la Vornicia de aprozi către Gheorghie telal-bașa. Matei Milu biv vel spătar are o plângere la Măria Sa Vodă prin care cere să-i fie strigate la mezat proprietățile din Iași, de pe Podul Vechi, două dughene noi, cu pivniță de piatră, cu hrube și cu locul lor. Dughenele nu-i mai sunt trebuitoare. Cea mai mare sumă este de 6240 lei, fiind oferită de Ilie Vartan armean. Sunt trecute sumele oferite la licitație și numele ofertanților. Semnătura lui Ioan Neculce spătar și o altă semnătură indescifrabilă. Însemnare în românește: „Hârtie de mezat. Locul lui Matei Milu. Sept(embrie) 12”.

Original (11 x 30,5 cm), hârtie filigran.

Nr. inv.10 537

Nedatat – Zapis dat de Vasile Croitorul și cu femeia sa Nazarie pentru o casă și locul ei vândut lui Simion, preot armean, cu 120 lei. Locul îl cumpăraseră de la Gavrilă călugărul. Sunt enumerați mai mulți martori care și semnează și își pun amprenta digitală. Vasile Croitorul își pune pecetea inelară.

Original (20 x 31 cm), hârtie filigran. A doua pagină ruptă pe jumătate.

Nr. inv. 10 538

1884 iunie 27 și 28 – Document de garanție, din 27 iunie 1884, depus de Ioan Garabet după numirea sa, încă din 1875, ca administrator al averii Epitropiei bisericii armenesti din Iași. Acesta garanta cu casele sale în valoare de 600 galbeni, de pe strada Apăductul, nr. 174, despărțitura 4.

Original (21 x 35 cm), hârtie filigran. Documentul este autentificat de Tribunalul Iași, Secția III, la 28 iunie 1844. Două ștampile ale tribunalului Iași, Secția III, pe a doua și a treia pagină Pe prima pagină un timbru tipărit în valoare „de la 900 la 1000 lei” și al doilea ștanțat cu stema României. Ambele au Ø de 3,2 cm. Ștampila Tribunalului Ø 3,7 cm. Prima pagină cerneală neagră, paginile doi și trei -cerneală violet.

Nr. inv. 10 539

1842, august 12 – Copie după un raport din 12 august 1842, trimis Eforiei pentru o dugheană a unui preot armenesc.

Copie (17,5 x 21 cm.), hârtie filigran.

Nr. inv. 10 540

1841 aprilie 27 – Chitanță pentru un loc în Armenime.

Original (14 x 19,39 cm), hârtie filigran.

Nr. inv. 10 541

1817 octombrie 25 – Act prin care proprietarul a două dugheni pe ulița Podului Vechi, face danie către nepotul său, Dumitrache, fiul fratelui său Neculai, un loc la fața uliții. Deoarece copilul este nevârstnic, rămânea ca până când avea să împlinească douăzeci și patru de ani locul să fie administrat de tatăl său. Dacă tatăl ar fi murit înainte ca cel mic să facă vârsta necesară (a majoratului?) tutore rămânea mama sa, dar numai cu condiția de a nu se recăsători, altfel locul era luat.

Original (22 x 35 cm), hârtie filigran.

Nr. inv. 10 542

1665 (7173) iunie 7 – Ruja, soția lui Bogdan armeanul și fii ei, din Iași vând o casă cu tot cu loc, în Iași, pe Ulița Armenească, lui Iacob, cu suma de 225 lei. Semnături ale martorilor: Ruja, Ivan, Maxim și alții.

Original (20 x 32,5 cm), hârtie filigran. Semnături, unele indescifrabile și sigilii inelare.

Nr. inv 10 543

1685 (7194) decembrie 24 – Se prezintă în fața domnitorului Gheorghe Duca vodă Ionașco cizmarul și femeia sa Guluța făcând plângere împotriva Marulei, căreia îi zălogise un loc de casă pe Ulița Chervăsăriei, pentru suma de 12 lei. Se hotărăște de către boierii trimiși la fața locului să constate adevărul: că Ionașco cizmarul poate să-și ia locul înapoi, returnând Marulei suma de 12 lei.

Original (20,5 x 31 cm.), hârtie filigran și în finalul documentului pecetea domnească în tuș roșu foarte puțin lizibilă, Ø 5 cm. Pe a II-a pagină pecete inelară în tuș negru Ø1,5 cm.

Nr. inv. 10 544

1673 (7182), decembrie – Zapisul lui Dumitrasco Onica prin care acesta dăruiește un loc al său, aflat la o fostă proprietate (odaie), feciorului său „de ogradă”, Gligorie. Copii săi naturali, un fiu și o fiică, precum și nepoții să nu se amestece și să conteste această hotărâre. Semnează Dumitrașco Onica.

Original (19,7 x 32,5 cm), hârtie filigran.

Nr. inv. 10 545

1670 (7188) aprilie 15, Roman – Zapisul lui Gligorie fiul lui Onica și a soției sale și a fiilor lor, precum și a fratelui și nepoților de frate prin care vând de bună voie lui Vasile Misir armeanul un loc din afara târgului (Roman), cu fânaș și pomi, cu suma de 8 lei. Între martorii la vânzare se numără : Ștefan Motrău, Constantin Mălai Tănase Varlam, Avram Harilpul. Scrie Iorga din Roman.

Original (19,3x 31 cm), hârtie filigran. Patru pecete inelare. Pe a doua pagină însemnare armenească.

Nr. inv. 10 546

1803 – Scrisorile și răspunsurile ce au târgoveții din Roman în disputa cu Episcopia Romanului pentru privilegiile de care i-ar fi deposedat Alexandru Calimah printr-un hrisov din 22 mai 1798, inclusiv moșia Lunca de pe Siret și o parte din vatra târgului Roman.

Original, 12 foi, șapte scrise, (23, 5 x 34,5 cm.), hârtie filigran.